

Inkluzivní trendy v současné etopedii

100ReasonsToRecover.com

Nálepka jako bariéra
Socializace, relativita
posuzování chování
ředcházení nálepkování

Integrace x Inkluze

Integrace

Rozdílnost je
akceptována

Speciální
vzdělávací potřeby

Individuální
vzdělávací plány

Inkluze

Rozdílnost je
přínosem

Individuální
vzdělávací potřeby

Celoškolský přístup

Role speciální pedagogiky v inklusivním konceptu

- předcházet vytváření bariér ve vzdělávání (školnímu neúspěchu)
 - snižovat rizika sociální exkluze
 - stěžejní působení je v podmínkách škol hlavního proudu
-

Perspektiva a posilování edukačních příležitostí X nálepka u dítěte s PCHE

Snaha vyloučit překážky, kt. by mohly bránit
naplňování potencialit žáka v jeho cestě k
dospělosti a nezávislosti

takovou překážkou mnohdy označení
dítěte NÁLEPKOU, kt. je negativně
vnímána dítětem i jeho okolím

Nálepkování/ etiketizace/labelling

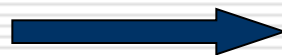
- „nálepkou“ – označení dítěte, za dítě s problémem, s problémovým chováním, s poruchou chování
- etiketizace odklání pozornost od příčin daného chování
- negativní stigma podporuje tendence dětí s poruchami chování cítit se nešťastně, podhodnocovat své

Negativní vlivy na osobnost žáka

□ dítě s PCHE má tendenci cítit se nešťastně, podhodnocovat své výkonnostní možnosti, mívají problémy v navazování vztahů a jejich vztah k sobě i druhým mívá negativní charakter

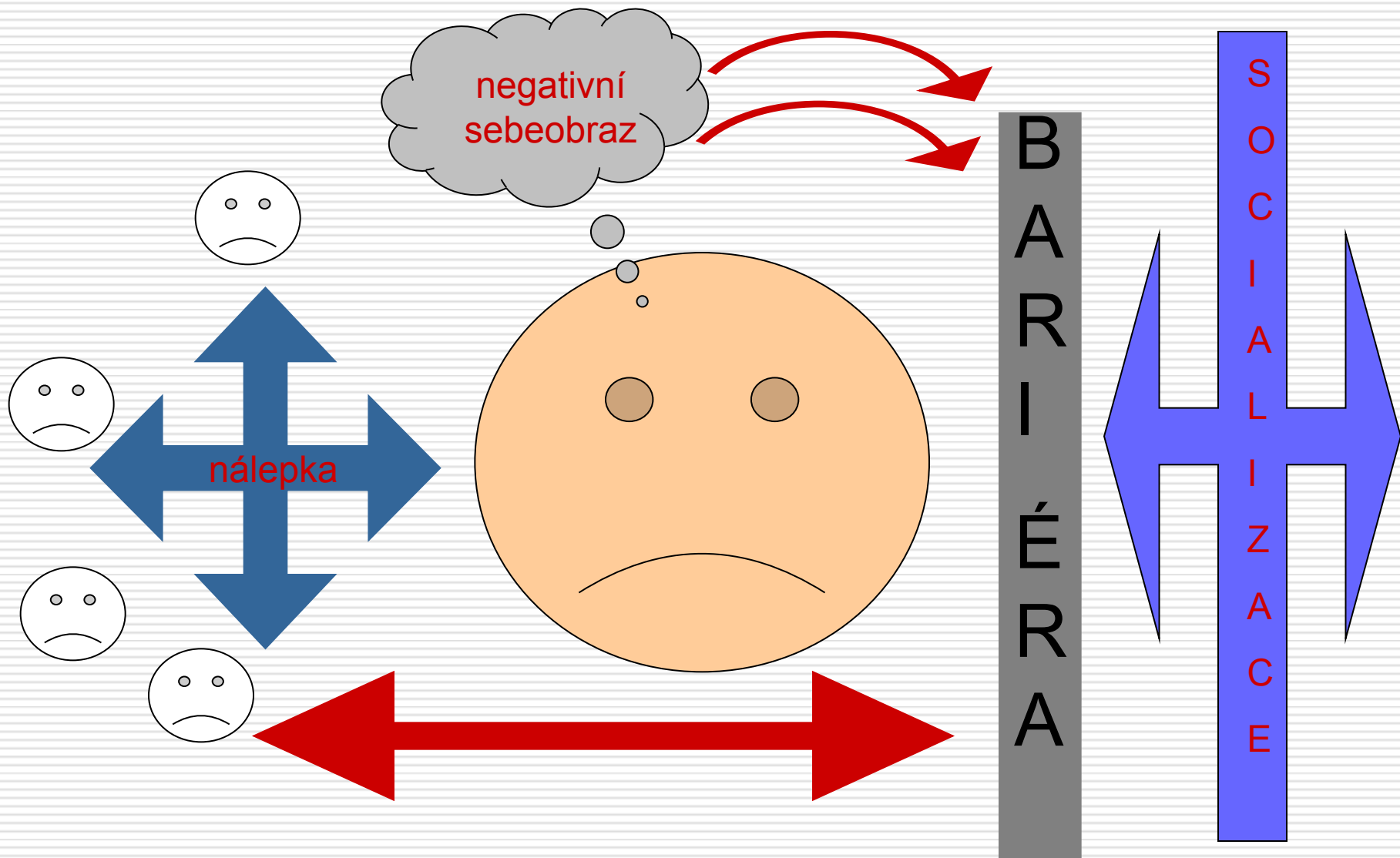
□ negativní signály, kt. v sociální interakci dostávají z vnějšího okolí postupně ovlivňuje negativně sebeobraz

negativní sebeobraz a sebepojetí
aspirační cíle

vliv na

□ rizika, kt. nálepka přináší se mohou stát bariérou na cestě

Nálepka jako bariéra socializace

Relativita posuzování chování - faktory

1. Interaktivní vlivy

- subjektivní posouzení - ! vlastní příčinou může být interakce s posuzovatelem
 - vztah s negativním nábojem – negativní pocity znemožňují objektivní posouzení a najítí perspektivního řešení konkrétního problému
 - „bludný kruh“ problémového chování – vzájemné odmítání
-

Relativita posuzování chování - faktory

2. Sociokulturní standarty

- normy komunity, ve které dítě žije
 - očekávání sociální skupiny
 - konflikt norem komunity/ rodiny a školy
-

Relativita posuzování chování - faktory

3. Sociální kontext životní situace jedince

- narušení /trhlina v celkovém sociálním systému (elementy – osobnost dítěte, komunita, škola)
- životní situace dítěte (nevyhovující, ohrožující)
- vnímání PCH v kontextu způsobů, jakými se
- s dítětem jedná, jak k němu přistupuje okolí (rodiče, sourozenci, učitelé, spolužáci ...)
- úprava životní situace jako intervence

Předcházení nálepkování – „soft“ přístupy

označování dětí/žáků s PCHE dle současné terminologie – soft přístupy

- a) odráží inkluzivní charakter pojetí problematiky nežádoucího chování – primární zaměření na perspektivu
 - b) vyjadřují důvěru v odpovědnost pedagogů a dalších odborníků při podpoře těchto dětí – PCHE jako časově omezená výzva
 - c) odpovídají společenskému vývoji – přístup ke vzdělávání pro všechny
-

Potíže s chováním
Problémy s chováním
Behavioral Difficulties

Provokující žák
Challenging pupil

Nápadné chování
Verhaltensauffälligkeiten
Dispozice k poruchám
chování

- snaha předcházet nálepkování
- hledání souvislosti mezi poruchou chování a sociálním okolím
- orientace na pedagoga a jeho zodpovědnost za perspektivu žáka s problémy
- hledání lépe fungujících postupů (v edukaci)

Vymyslete „soft“ varianty k následujícím označením

- Je drzá
- Je líný
- Je to ignorant
- Věčně nedává pozor
- Je to rváč a agresor

SYNDROM ŠKOLNÍHO NEÚSPĚCHU (Stuchlíková)/ SYNDROM NAUČENÉ BEZMOCNOSTI (Helus)

- postojevý komplex vyplývající z předchozích zkušeností jedince s neúspěchem
- neúspěch je zvnitřněn a stává se významným vnitřním faktorem ovlivňujícím jednání a prožívání (dítě má neúspěchy, okolí si na to „zvyklo“, neklade na něj vyšší nároky, nemotivuje ho)

- vědomí školního neúspěchu spolu s nízkým sebevědomím, pocitem studu, ponížení a úzkostí mají pro žáka hluboké a trvalé psychologické následky
- zpravidla to končí PCH, PE, záškoláctvím (latentní záškoláctví = denní snění – odmítnutí školy)
- důsledky – nekomunikativnost, nenaslouchání, citová závislost na učiteli, uzavřenost, neschopnost požádat o pomoc...
- uzavírá se primární kruh neúspěchu (dítě touží po úspěchu, snaží se, ale má strach – zklamává)

- sekundární selhávání na podkladě reakcí okolí (nepředpokládá se úspěch, okolí nečeká na odpověď)
- slabší žáci dostávají méně příležitostí pro rozvedení odpovědi, učitelé bývají netrpěliví, berou mu slovo, kárají, nepřesnou odpověď považují za selhání => posílení negativních emocí
- **školní anorexie** = více žáků trpících tímto syndrom, hromadné odmítnutí školy, normou je nepracovat (Weil)
- je nutný systémový přístup – zapojit všechny participující osoby (žáka s prožitkem neúspěchu, spolužáky, učitelský sbor, rodinu, poradenský systém)

Literatura k tématu

- HELUS, Zdeněk. *Dítě v osobnostním pojetí : obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Praha : Portál, 2009. 286 s. ISBN 9788073676285.
- STUHLÍKOVÁ, Iva. *Zvládání emočních problémů školáků*. Vyd. 1. Praha : Portál, 2005. 170 s. ISBN 8071785342.
- OAKLANDER, Violet. *Třinácté komnaty dětské duše : tvořivá dětská psychoterapie v duchu Gestalt terapie*. Vyd. 1. Dobříš : Drvoštěp, 2003. 261 s. ISBN 8090330606.